

melih cevdet anday,
"isa'nın güncesi"
okuma grubu katılımcılarının değerlendirmeleri

gümüşlük grubu

şebnem birkan,

melih cevdet anday'ın sadece şiir yazdığını zannederdim romanı olduğunu bilmiyordum. önce çok hoşuma gitti anlatımı çok şiirsel, gerçek bir edebiyat eseri, sözcük seçimi, dili, anlatımı, tasvirleri hepsi muhteşem geldi bana. ancak roman ilerledikçe çok tekrara düştü ve sıkıcılaşmaya başladı. bence biraz daha renk katsaydı, biraz daha geliştirseydi romanı çok daha iyi olurdu. sonlara doğru çok çok sıkıldım, edebi dili bile kurtarmadı.

yoğun bir sevgisizlik ve bir çok absurd olaylar var. yer, karakterler belli değil, okurken boşlukta kalıyor insan. ilginç kurum adları, acayip kurallar, tuhaf bir hiyerarşi, gözetlenmeler, sorgulanmalar. george orwel'in bin dokuz yüz seksen dört romanındaki 'büyük birader sizi izliyor' aklıma geldi. o roman hiç sıkıcı değildi çok benzer şeyler vardı ama olaylar geliyordu. metafor ve ironi romanı. bir dönem ve durum eleştirisi. sürekli yağmur, göğüsler, karanlıklar ve acayip mekanlar vardı, fazla kapalı bir roman, yorucu.

asıl benim anlamadığım bu kadar sünepe, beceriksiz, kişiliksiz bir insanın bu kadar erkeksi duyguları olması, cinselliğe düşkün olması; hem karısı, hem sevgilisi ve de baldızıyla cinsellik yaşayıp, seks düşkünlüğü içinde olması bana çok acayip geldi. bunu tartışalım.

aynur kınay,

yazar romanında baskı rejiminin sacmalığını konu alıyor, o kadar saçmıyor ki çok eğlendim, çok güldüm. hiç durmadan soru sorulan bir dünyada yaşanıyor, soruların kime olduğu, amacının ne olduğunun hiç önemi yok, sadece soru, şüphe var, cevap yok. roman kahramanı ne yapsa, nereye gitse şüphe çekiyor, hatta karısı da evde saçma sorularla köşeye sıkıştırıyor, yapmadığı, yaşamadığı, söylemediği şeylerden bile sorumlu tutuluyor. buradaki dünya sadece şüphe üzerine kurulu bir dünya. bu saçmalıklar nereye kadar gidecek diye merakla okuduğum beğendiğim, çok guldüğüm bir roman. insani cildirtabilecek sorular ve şüpheler var. kahramana isa demiş karısı, bence de çok uygun bir ad, çünkü her soruya sakın sakın cevap veriyor. cevapların hiç bir önemini olmadığı sadece soru sorulan bir dünya. çok başarılı bir roman hele bugün yaşananlara bakılırsa cuk oturuyor.

deniz gürel,

1. roman sürekli yağmur yağın, mekânları karanlık bir kentte belirsiz bir zamanda geçiyor ve isimsiz karakterlere (isimsiz karakter toplumu simgelemektedir) sahip. bacanağın oturduğu zeminaltı altıncı kat penceresiz daire (kotta bir daire olabilir belki ama daha çok bir mağara) metaforu bol bir roman okuyacağımız ipucunu veriyor.

2. ana karakter/isa karşılaştığı insanları fiziksel özelliklerine göre isimlendiriyor. sıradan, karar vermekten aciz, başkalarını yönetimine açık edilgen ve kabulcü (yabancılaşmış) bir birey izlenimi veriyor. sıradan olmasına rağmen genel kabul görmüş ahlak değerlerini pek önemsemiyor, evli olmasına rağmen, bir sevgilisi ve baldızı ile ilişkisi var, bu kişilerin hiçbirine bir bağlılığı yok. genel bir kayıtsızlık durumunda. hobileri /ufak tefek kendini geliştirme çabaları var. göğüs takıntısı şefkat ve sevgi özlemine işaret ediyor.

3. kişinin özel hayatının, mahremiyetinin, dini inancının, işyerindeki tutum ve davranışlarının yani yaşamının her alanının otorite tarafından bitmez tükenmez bir şekilde gözetlenmesi ve sorgulanması hali söz konusu.

4. yanı sıra sürü psikolojisi ve mahalle baskısı, ikili ilişkilerde var olan gözetim ve kontrol gibi kabul görme ile ilişkili sivil iktidar unsurları da var. karısı ve bacanağı, bıyıksız fok gibileri, tahakkümün alt birimlerden yukarıya doğru nasıl oluştuğuna dair birer örnek.

5. yanı sıra güvenlik, yenilik/ değişim gibi kavramlara bireyin ve toplumun gösterdiği direnç, değer yargıları açısından ele alınıyor. mutluluğun bir koşulu evlilik ile birlikte güvenlik olarak değerlendirilirken, yenilik ve her türlü değişim tehdit (hastalık) olarak algılanıyor.

6. yazar yargıda sorgu süreci, bürokrasi ve memur kesimin sığılı ve yetersizliği ile dalga geçiyor. özellikle darbe dönemlerinde toplumun her kesiminden sıradan kişilerin anlamsız ve mesnetsiz sorguya maruz kaldığını hatta bir çeşit “isa” muamelesi gördüklerini anlatıyor. herkes potansiyel sanıktır.

7. roman ilerledikçe, giderek daha fazla muhakeme yaptırdığı böylelikle görece bir değişime de uğrayan ve sorgulamaya başlayan roman kahramanı üzerinden yazarın; sıradanlık, kabul, diğerini umursamazlık, sadece kurallara uyararak kendi köşesinde edilgen yaşayarak, bireysel güvenlik ve mutluluğun sağlanmasının mümkün olmadığını okur olarak görmemizi istiyor.

lamia karamil,

melih cevdet anday, isa'nın güncesi romanında (sanki kafka'nın dava romanını okuyormuşsunuz izlenimini veren) kalabalıklar içinde yalnızlaşan ve yabancılaşan, bazen duymamayı seçen, sevgisiz bir bireyin başına gelen absurd olayların anlatıldığı bir öyküyü bizlere sunuyor. olayın geçtiği ülke belirsizdir ve anlatıcı kişileri akrabalık derecelerine ya da kendi yakıştırdığı isimlerle anlatır. karısının kendisine taktığı isimle isa, bürokraside çalışan, kendi içselliğini yaşayamayan, mekanikleşen, adeta çarmıha gerilmiş bir bireydir. çalıştığı kurum, kurallar, hiyerarşi, gözetlenme, sorgulanma ve kendi yaşantısı iç içe geçmiştir. saçmalık düzeyindeki nedenlerle sürekli takip edilme ve sorgulanma ile sistem ve romanın yazıldığı dönem ironik bir şekilde eleştirilmektedir. isa bu saçma sorgulamaları asla sorgulamaz, suçu kabullenir ve tepkisiz kalır. yanlış yorumları düzeltmez ve yanıtlamaz. nasılsa inanmayacaklar diyerek adalete olan umutsuzluğunu sergiler. romana daha çok karanlıklar, yağmur ve acayip mekanlar hakimdir. yabancılaştığı dünyadan kurtuluşu, her iş çıkışı bir bara uğrayıp içki içmesi, sevgilisine gitmesi, sonra onu kontrolü altına almış bacanağına gitmesi ve eve dönüşü ile olur. evdeki ortamı ve yaşantısı kısıtlı, sevgilisi, karısı ve baldızı ile olan sevişmeleri de sevgisiz ve mekanikleşmiştir. bu koşullar altında isa yaşam öyküsüne “sınavlar gibi girer ve çıkar”. “aklının kendisi içte mi, dışta mı” bilemez. bazen “ben kimim? yaşamımın gereği neydi?” diye yaşam öyküsünü sorgular ama tepkisizliği seçer. onun başkaldırısı da belki bu şekildedir.

m. c. anday müthiş bir ironi ve metaforlarla toplumdaki gözetlenme ve sorgulanma olgusunu ele almıştır. ancak, içinde bulunduğumuz bu dönemde, anlamsız, saçma sorgulamaları ve hiç suçu olmayan “suçlu” nun tepkisizliğini ve boyun eğişini okumak bana hiç keyif vermedi ve içim çok sıkıldı. belki de yazarın amacı da zaten buydu: bizi bunaltarak söylemek istediğini daha etkileyici bir şekilde ifade etmek...

leyla kurtoğlu,

melih cevdet anday'ın okuduğum ilk romanı, beraberinde aylalar romanını aldım ve eş zamanlı okumaya başladım. aylıklar çok yarım kaldı ama aradaki edebi anlatım çok farklı.

dil yalın kolay ilerler , kurgu bir olay üzerinden başlar.” boş bir çelik kasa” bu ilk metaforudur. kafka dönüşüm kitabını anımsatır ardından. ancak kafka kadar bunaltmaz. absurd anlatımı ile renk katar.” arada okuyucuya döner. kitaptan kopmayı engeller. anlar, geçmiş, içi içedir.. çalıştığın yerin belirsizliği , mekanların boşluğu, karakterlere benzetme kullanması, karikatürize etmesi gerçeklikten koparır. “karım olan kız” yabancılaşmanın ilk cümlelerindedir. aynı davranışların sürekliliği sisifos söleni’ni hatırlatır. bir kısır döngüye girmiştir. romanda yazarın yalnızlaşma,yabancılaşması bireysel olarak ele alınabileceği gibi “sorgu” sırasındaki olaylar toplumsal, dönemin siyasi baskısı olarak da ele alınabilir. odanın boşluğu, boş masa,çelik kasa, apoletli kadın, çalınan zil, konuşmayan insanlar. sırtı kamçılanmış iki insan o an eş cinsel fantezisi gibi algılsa da bir işkenceyi çağırıştırır. hapishane ya da tımarhane... son bölümün belirsizliği, ne olup bittiğini anlayamamız her yönden düşünmeye zorlar okuyucuyu. romanı çok beğendim...

yasemin ceylan,

karısının kendisine isa adını verdiği roman kahramanının kendi yalnızlığın içinde iç sorgulamalarını bizimle güzel bir kurgu ile paylaştığı bir roman. isa'dan başka romanda kahramanların isimleri bulunmamaktadır.

ihtiyaç da yoktur çünkü roman kahramanlar, olaylar üzerinde değil bir insanın kendi iç sanrıları, korkuları, kuşkuları gibi insani duyguları üzerinden ilerleyen bir roman. romanda ilerledikçe sanki tiyatro oyunu seyrediyormuş izlenimi yaratıyor özellikle toplumsal statü ve aile kavramını ile ince bir mizah anlayışı ile önümüze sermesi romanın girişinin belkemiğini oluşturuyor devamında toplumsal prangalar ile roman kahramanının kendi iç sorguları ile teslim oluşunu okuyoruz.

sürrealist bir roman olmasına rağmen yalın anlatımı ile romanın kahramanı isa'nın benliğinde rahatça yol alıyoruz. melih cevdet anday'ın okuduğum ilk romanı ve çok beğendim. sevgiler.

selda genç özer,

şair kimliğiyle bildiğim melih cevdet anday'ın aslında yazar kimliğinin de ne kadar önemli olduğunu anladığım kitabıdır "isa'nın güncesi". her satırını camus'nün yabancı'sı tadıyla okudum.

karısının kendine taktığı isimle kendine hitap eden, hiçkimsenin adının olmadığı , ithal ambarları ve uluslararası elektronik birliği kurumu gibi kulağımıza tanıdık gelen bir kurumda anlamsız işler yapan ve anlamsız sorgulamalardan geçen kahraman "acaba düş mü görüyor veya akıl hastanesinde mi geçiyor ,?" diyerek okura da yolunu kaybettiriyor.

aslında romanda olmayan coşku, mutlu anlardaki sıradanlık, zor zamanlardaki hissizlik parlak bir anlatımla okuru içine hapsediyor.

"düşünmek insanı mutsuzluğa sürükler varlık ve hiçlik arasında kalan insan güvensizlik içinde yerini arar " diyen varoluşçular aslında isa'yı anlatıyorlar diyebilirim günün sonunda. yazar, karanlık mekanlarda geçen, yağmurlu karanlık havanın hakim olduğu, karanlık insanların sorguladığı kolay okunan bir eleştiri romanı çıkarmış ortaya.

istanbul grubu

havana öngeçli,

1915-2002 yılları arasında yaşayan melih cevdet anday birçok döneme şahitlik etmiş, yaşamına dokunan, iz bırakan olaylar yaşamıştır. şairliği, oyun yazarlığı, romancılığı ve denemeleri edebiyatımız için son derece önemlidir. şiirlerinin birçoğunu, müfettiş ve içerdekiler adlı oyunlarını (izledim), raziye adlı romanını okudum. her birinde ayrı bir tat, ayrı bir beceri var. içerdekiler ve müfettişleri yıllar önce izlerken bu defa izlediğimdeki kadar beni daraltmamıştı. sanırım o dönem gençtik ve daha olağan buluyorduk. dönem eserleri gibi düşündüğüm eserleri bizimde yaşadıklarımıza yakındı. bu günlerde izlerken adeta içim daraldı.

isa'nın güncesi'ni de okurken aynı daralmayı, iç bunalıtıyı hissettim. daha yarım yüzyıl öncesinde yaşadığımız bu tecrübeler kabul edilemez geldi zihnimde. oysaki şu an durum daha da vahim. 1974'te yayımlanan romanın 2013 tarihli everest yayınları baskısından okudum. son derece akıcı, akılda kalıcı, merak unsuru uyandıran, bir o kadarda iç daraltıcı. romanın başkişisi benim kadar daralmamıştır sanırım. romanın başkişisinin kişiliği üzerinde konuşabiliriz. neden böyle bir karakter seçmiştir yazar?

dört bölümden oluşan romanın ilk bölümünde anlatıcı; "salı günü odam değiştiriliyor, çarşamba günü çelik kasayı açıyorum, perşembe günü doktor eşimi hastaneye çağırıyor, cuma günü bacanağım evinden çıkmaya kalkıyor, cuma günü sevdiğim kadın evleneceğini (yalan) söylüyor" (s.4) şeklinde kendisi için karabasan addettiği olaylara zemin hazırlayan günler hakkında özet verir.

postmodern ve absürt bir roman olan eser 12 mart'ın tarihsel dönemine tanıklık eder. otorite çok güçlü: iktidar onlarda, tahakküm onlarda, denetim ve gözetim onlarda. kafka'nın dava adlı yapıtından benzerlikler buldum. tarihselleştirme var. isa'nın adının seçilmesi, tevat'ın yapılan alıntılar, mezmurlar ile dinsel metinlere gönderme yapılmış. metaforlar; çelik kasa, daralan otobüs, ejderha maskesi gibi devam edip gidiyor. kurgu adeta saçmalıklar üzerine kurulmuş, düzensizliğin içinde düzenli olan tek şey roman başkişisi. absürtlük çok fazla, tutarsız konuşmalar, yeraltına doğru çıkılan katlar, birbiriyle alakası olmayan sorgulamalar, işçiye solnes diye takılması ve bundan dolayı sorgulanması ince ince işlenmiş metine.

eşi, bacanağı, baldızı, eski sevgilisi, birahane ve işi arasında sıradan ve rutin bir yaşam süren başkişi, hayatı çok ciddiye almaz. her üç hanımla ilişki yaşar, yaşadığı ilişki rutin ve cinsellikten ileri gitmez. sevgisizlik ve

duygusuzluk bir ıgık gibi hissettiriyor romanda kendini. sevgilisinin yıllar önce camdan gördüğü memelerine takılıp kalması anne özlemi ve sevgisi gibi geldi bana. romanda hiç duygu yok. her şey çok robotik, bunu en çok da apoletli kadını taciz ettiğinde kadının hiç tepki vermemesinde hissettim. iş değiştirmesi, ona bağlı yer değiştirmeler, yaşamının hep başkaları tarafından yönetildiği edilgen bir tiptir başkişi. evde eşi saat saat ne yapacağını, işte patronları, ailede bacanağı ve ilişki yaşadığı kadın hepsi otoritedir. başkişinin en özgür kaldığı ve kendi olduğu yer birahanedir. diğer karakterlerin adları yok. hayatını temelden değiştirenlerden bazıları; kuşyüzlü adam (işyerindeki sınırları çizen, gözetleyen, denetim altında tutan), ademelması (sorgucu ve baskılayıcı) ve apoletli kadın (otoriteyi -asker, polis- ve sorguyu) temsil eder. başkişi kendisinin neyle suçlandığını, kendisini nasıl savunacağını bilemez.

tuttuğu günlükler, okuduğu kitapların günlük gibi aktarılması, ilerleyen zamanlarda cümlelerin, kelimelerin, harflerin kesilerek sadece kendisinin anladığı objelere dönüştürmesi, biriktirdiği yapraklar, taşlar ve ağaçlar hepsi başkişi için çok kıymetli. kendi olabildiği, sadece kendisinin anlayabildiği bir dünya. sığınma ve özgürlük duygusu hissettim.

kimliksizlik ana temalardan biri bana göre. başkişiye karısının kendisine isa deme'ye başlamasıyla roman yön değiştiriyor. bir isim ve bir kimlik kazanır. sanki kahramanımızın başına gelecekler hakkında sinyal vermekte. sorgulanabilir, denetlenebilir, cezalandırılabilir. ilk sorgu; mutemetle ilişkili olması gereken çelik kasayı açması, içinde bulduğu bilmediği dildeki kağıtlarla başlar. sonra sevgilisinin evinde, birahane, otobüste, bacanağının evinde, nihayetinde de kendi evinde yapılanlarla çember genişler. her sorgu birbirinden bağımsız ve alakasızdır. sorgulanış şekli absürttür.

en sonunda çevresinde kimse kalmaz. evsiz, kimsesiz iş yerinde barınıp ne dayatılırsa onu yaşamak zorunda kalır. kahramanımız hiçbir şeyi dert etmez hatta bir özgürlük ve huzur hissi yaşar. bütün rutinler ortadan kalkmış, yeni bir isme sahip olduğu gibi yeni bir yaşama başlamıştır.

merih sütlaş,

tiyatro oyunlarını üniversite yıllarında okuduğum yazarın edebiyatın diğer alanlarında da eserleri olduğunu bilmiyordum. isa'nın güncesi ilk okuduğum romanı oldu. yer ve zaman bağlamından koparılmış, soyut anlatım tarzını genelde sıkıcı bulsam da, bu kitap bir polisiye romanı okurcasına merakımı canlı tutmayı ve mizahı diliyle eğlendirmeyi başardı. ayrıca okuma sırasında "bu metaforu neden kullanmış "bununla ne anlatmak istiyor olabilir" gibi soruların sıklığı yorucu olsa da, değişik bir deneyim olarak hafızamda yer edeceği kesin m.c.anday'ın otorite, aile dahil sistemin kurumları, bireyin topluma yabancılaşması, varoluş, anlam arayışı konularında derdi olduğu kesin. içerdekiler oyununu okuduktan sonra sorgulamaların benzer olduğunu gördüm.

isini bilmediğimiz baş karakterin aynı zamanda anlatıcı olduğu romanda, diğer karakterler ya bacanak, baldız gibi aile ilişkilerindeki rolleri ile ya da yazarın fiziksel görünümünden yola çıkarak taktığı isimlerle anılıyor. isimlerin hiç biri pozitif çağrışım yapmadığı gibi, mekanlar havasız, yağmurlu, kasvetli verilmiş. tüm bu tasvirler bireyin sıkışmışlığını, mutsuzluğunu yansıtıyor.

baş karakter karısının kendisine taktığı ismi kullanıyor, "sen keyfine bak isa" (s.142) derken kendinin de bunu içşelleştirdiğini anlıyoruz. isa adeta iki ayrı kişi gibi. birinde hayatının öznesi kendisi değil, sürüklenircesine yaşıyor, onun adına hep birileri karar veriyor, örneğin karısını bacanağı seçiyor, iş değiştirmesine ve istifasına iş arkadaşi karar veriyor. burada genel bir boşvermişlik, pasifizm ve teslimiyet sözkonusu.

ikinci yanı sokaklarda özgür dolaşan, yaprak, taş toplayan, okuduğu yerlerden kelimeleri, giderek harfleri kesip kendi kelimelerini türeten, sevgilisi olan, sevgi olmasa da cinsel haz peşinde yani hayatının sahibi olan adam. meraklı, kuşku duyan, sorgulamalar başladığında sürekli savunma halinde, yani yaşamdan vazgeçmiş değil.

romandaki temel izlek otoriterlik ve gittikçe topluma yabancılaşan birey. bu durum keskin hiyerarşik yapıya sahip işyerinde, baskı ve gözetleme ile bireyi kuşatan devletin varlığında, bireye roller yükleyen bir iktidar alanı olan evlilik kurumunda karşımıza çıkıyor. neyi, nasıl, ne zaman yapması gerektiğine karar veren bir eşe sahip. işten hemen eve gelmemesini, erkek dediğinin dışarıda arkadaşlarıyla sosyalleşmesi gerektiğini öğütüyor. sevişmelerinde dahi karısının tahakkümü altında. rollerin sevgiyi giderek yokettiği, cinselliğin ise

dürtü olarak yaşandığı bir evlilik. bu temsiliyet, gelenekleri ve kuralları olan bir toplumu, ona uyum sağlayan makul vatandaşı tanımlıyor.

isa kendisinden beklenenin dışına çıktığında rejim için bir tehdit olmaya başlıyor. meyhanede, sevgilisinin evinde, durakta, otobüste sürdürülen gözetlemeler sorgulamaya dönüşüyor. sorgulamaların nedeni olan şeylerin gerçek olamayacak kadar absürt olması, aslında kararın çok önceden verildiğini ve yargılamanın adaletsizliğin bir aracı olduğunu görüyoruz.

romanın başından sonuna kademeli olarak artan bir şekilde isa'nın ailesine, arkadaşlarına ve giderek kendisine yabancılaşması ve yalnızlaşmasını hikayesini okuyoruz.

yazar ve roman hakkında yapılan çalışmaları okuduktan sonra yeniden okuma isteği duyduğum ender kitaplardan biri oldu. teşekkürler...

ipek uğur bilge,

sevgili grup arkadaşlarım, anday'dan okuduğum ilk eser, baştan sona sonunu merak ederek okudum. baş kahraman rutin bir döngü içinde yaşayan bir kişi. toplumda sessiz, sedasız var olan, diyaloglara hep munis, itiraz hakkını kullanmayan, her darbeye karşı yumuşak, kabullenen bir davranış gösteren bir şahıs. farkına varmadan da olsa hepimiz gibi toplumda yalnız bir adam. kendisine vurulan her darbeyi sünger gibi çekiyor. sonucta o da kendisinin suçlu olduğunu kabul ediyor, sözüm ona yakınlarının kendisini teker teker terk etmesi sonucu tam yalnızlığını da itirazsız kabulleniyor. anday'in eseri aslında bireyin kainattaki pozisyonunu, çaresizliğini ve de yine toplumun zalimliğini gösteriyor, sorgu prosedürünün akıl almazlığı da insanın çaresizliğini gösteriyor. latince bir ata sözüne göre, insan insanın kurtudur.

cevat onursal,

her ne kadar okuru düşünle gerçek sarkacında yolculuğa çıkarıyor olsa da, mekanı ve zamanı belli olmasa da, sadece darbe ile sık sık yüzleşen türkiyeli okurlarını değil; çevrildiği tüm dillerdeki okurlarını da hiç şaşırtmayacağını düşündüğüm gerçekçi, gerçekçi olduğu kadar, kafkaesk bir roman isa'nın güncesi kitapta sık sık rastladığım, anlamsız ve yersiz gelen soruların bir arka planı olduğunu düşünsem de, bunların büyük bir bölümünün cevabını bulamadım.

m.c.anday romanda, önsezi, değişim, zaman-bellek, suç, yemin, evlilik vb. kavramları irdelerken okuru da bu kavramlar üzerinde kafaya yormaya yöneliyor.

devlet olduğunu düşündüğüm, ast-üst ilişkisinin her an ters yüz edilebildiği bir örgüt -belki de bürokrasi- tarafından nedenini bilmediği bir suçtan, daha ötesi bilmediği bir yabancı dili bilmediğini kanıtlamak zorunda kalmak gibi akıl almaz sorgulardan geçen, özel yaşamında da hayatını tasarlayan, attığı her adımı sorgulayan otoritelerin olduğu kısacası birbirinden bağımsız gibi görünen oysa içice geçmiş otoritelerin kısırcasında yaşayan isa'nın yaşadıkları üç aşağı beş yukarı sanki biz okurların da yaşadıkları.

romandaki mantık oyunları (hamilelik, bacanak, meyhan vb.) okumamı daha keyifli hale getirdi.

metafor zengini bir roman olduğunu düşünüyorum, durak, otobüs, engelli sorgucular, aksak sevgili, asansör, göğüs, yoğun yağmur sanırım bunlardan bazıları.

romandaki sorgucuların, adem elması, altındışli, hımbıl, sakallı, kuşyüzlü gibi olumsuz yakıştırma adlarla anılması otoriteye karşı mizahın gücü olmalı diye düşündüm.

melih cevdet usta, taktığı maskelerin, yüklendiği rolün, ona yüklenen rolün zaman içinde insanın kişiliğine dönüştüğünü, üstüne üstlük "kalabalıktaki yalnızlık" ile

"yalnızlık" kısırcasında bunaldığını, bu koşullarda da insanın kendi iradesiyle bir hayat yaşamasının gayri mümkün olduğunu mu söylemek istedi acaba?

şule dandik,

romanın kahramanı isa'nın birkaç günde yaşadığı sorgulamaları ve çıkmazı ifade eden postmodern bir kurgu. anday, içinde bulunduğu topluma ayak uyduramayan kişinin yaşadığı sıkıntıları anlatmakla yetinmez aynı zamanda sanal gerçekliği çağrıştıran saçmalık duygusunu da romanın merkezine yerleştirir. gözetlenme,

sorgulanma, teslimiyet ve kabullenmişliğin anlatıldığı eserde; kendisi hiçbir eyleme girmeden, sadece düşünsel olarak aykırı bir tavır geliştiriyor. bu da roman kahramanının kendine göre geliştirdiği bir özgürlük diye düşünüyorum. hayatı boyunca hep başkalarının istediği şekilde yaşamını sürdürmüş, hatta okuldan arkadaşı ve daha sonra bacanağı olan kişinin sözüne bakarak evlilik yapmış. eşi, sevgilisi ve baldızı olmak üzere üç kadınla beraber oluyor ama hepsi birbirine benzediği için sanki tek kadınla beraber oluyormuş hissine kapılan sadece ihtiyaçları için kadınlarla beraber olan duygusal hiçbir şey hissetmeyen bir kişilik. evde kontrol tamamen karısının elinde. duş alma, yatma, hatta yatakta yatış şekli, yemek yeme ve işten dönüş saati olmak üzere herşey karısının kontrolü altında. kesinlikle hiçbirşeye itiraz etmiyor. evin dışında ise bacanağının kontrolü altında hatta işini değiştirirken bacanağına haber vermediği için suçluluk duyuyor. zaten işyerinde de şeflerinin kontrolünde. hatta önceki işyerinden ayrılması için eski şefi onun için istifa mektubunu hazırlıyor.

sanıyorum burada anday bize; modern hayatın içinde kaybolan, kalabalığın içinde yalnızlığa mahkum olan, böylelikle topluma ve kendine yabancılaşan, sadece bedensel ihtiyaçlarını karşılayan, sosyal ve bireysel varlığını kaybeden, toplumsal normların dışına çıkmamak adına kendi benliğine ait olmayan tavırlar içinde bulunan kişileri anlatmaya çalışıyor. hareketlerinde oldukça serbest, herhangi bir değer ölçüsüne sadık kalma ile işi olmayan, çelişkili, kendini tamamen hayatın akışına bırakmış ama bunu da ironik bir dille sorgulayarak yapan bir özneyi anlatmış.

her şeye bir köle gibi itaat etmekte ama bu tavır onun dolaylı olarak başkaldırısını göstermekte bence.

çok önceden yazılan bu kitabın, aslında günümüze de çok uygun olduğu kanısındayım.

isa'nın duygu ve düşüncelerini ön plana çıkararak , toplumdaki aksaklığı gayet güzel vurgulamış.

romanda sadece karısının kendisine yakıştırdığı isa ismi var

diğer kişiler isimsiz hal ve hareketleri ya da görüntüleri ile yakıştırılan isimleri var

şunu tartışabiliriz: modern hayat gerçekten kitapta bahsedildiği gibi bizi belirli kalıplara, sokarak birtakım şeylere katlanmak zorunda bırakarak toplumsal baskıyı üzerimizde hissederek yaşamak zorunda mı bırakıyor

ya da biz bunların bir kısmından sıyrılarak kendimizi daha özgür hissedebilecek şekilde mi davranıyoruz?

örneğin apoletli kadının asansördeki tacize ses çıkarmama sebebi nedir? sanki ben o kişiyi robot gibi algıladım ama bilemiyorum

modern hayat demek dayatılan kurallara ses çıkarmadan onlara boyun eğmek midir? kuralsız olmamak adına tüm kurallara uymak mıdır?

kitabın adının bir peygamber ismi olarak seçilmesi sebebinde, hristiyan teolojisine bir gönderme mi vardır?

ayrıca darbe dönemlerindeki sorgulamalara da bir gönderme mi vardır?

fatoş öcal,

teşekkürler kitap seçimi için. anday' yla müthiş güzel bir gezintisi yaptık. yasaklanmış alana girmesiyle zararlı bir ota dönüşmesi isa' nın...

oysa makinenin bir dişlisi, karısının ayarladığı saatin de kendisiydi. ama suçlu olmazsa suç neye yarardı? ıslak, karanlık, kimliksiz, kişiliksiz bir sorgulama ve gözetlenme hali...

bugün gibi çoğu zaman.

teşekkürler. çok daha fazlasını saat 14' de konuşuruz diye düşünüyorum. görüşmek üzere.

semra kılıçtepe,

melih cevdet anday'ın okuduğum ilk romanı. şiirlerini bu kadar iyi bildiğim bir yazarın romanlarını niçin merak edip okumadım bilmiyorum. okunması zor bir kitap değildi, ilk başlar biraz sıkıcı gelse de 50.sayfadan sonra büyük bir merakla okudum, evet bu kitabı okumak polisiye bir roman okumak gibiydi, katil kimdir beklentisi gibi bir beklenti içinde hızla bitirmeye çalıştım. yazıldığı dönemin üstünden 40 yıldan fazla bir zaman geçmesine rağmen güncelliğinden birsey kaybetmemiş olması ülke olarak insan haklarında

geldiğimiz yeri gösteriyor. yukarı da mutlak bir otorite, sadece kendisine karşı olanları değil herkesi kontrol etme merakı.

isa karakteri aslında kendince mutluluğun yolunu bulmuş, hani etliye-sütlüye karışmadan, kimseye iyilik veya kötülük yapmadan, aman bana dokunmasınlar yeter diyen bir tiplene... ama gene de kimseye yaranamadı, ne devamlı gittiği meyhanede dostları vardı ne de yeni gittiği yer onu kabullendi.

hani çoğunluk öyle değil midir, pek bir siyasi görüşü yoktur tek derdi hayatını oldukça mutlu yaşayabilmek (ki onları da anlayabiliriz) isa bence oldukça bencil, kendini düşünen bir kişilik. bunu tüm ilişkilerinden anlayabiliyoruz, aşkda bile (ki bir aşk yok hayatında) kısa yoldan sonuca gitmeye çalışan hiç kimse için kendini üzmeyen biri.

roman da toplumsal hayatımız absürt bir dille anlatılmaya çalışılırken dini sembollere de yer veriliyor bence. bacanağın evi 6 kat aşağıdayken 7. kata inmek (yerin yedi kat altı, cehennem benzetmesi, gözükmeyen 9.kat üstü katlar, en büyük karar verici bende tanrı izlenimi uyandırdı.

davud'un mezmurları (o sayfada ki yerini tam anlayamadım) isa'nın çarpmıha gerilmesi, sanki her dine biraz gönderme vardı. ben karakterimizle Hz isa arasın da bir yakınlık göremedim. bir de neden bilmem kitabın sonunda düş kırıklığı yaşadım, ne beklediğimi bilmiyorum.

üzerinde oldukça konuşulabilecek bir eser.

bu arada kitap hakkında yazan arkadaşlarımla fikirlerine katılıyorum, onları tekrara düşmemek için bir kere daha yazmadım.

şükran şenol,

1974 yılında, yayınlanmış bir melih cevdet anday romanı okudum. kıyıda köşede kalmış, anlaşılammış olduğunu düşünüyorum. okuduğum özgün romanlardan biri olduğunu söyleyebilirim. olaylar bilinmeyen bir zamanda, bilinmeyen bir mekanda geçiyor. kitabın kahramanı da dahil kimsenin adı yok. yalnızca kitabın kahramanına karısının verdiği adla, kahramanın kendisinin herkese taktığı lakaplar var. "kuş yüzlü", "adem elması" gibi.

başımızdan bazen öyle olaylar geçer ki, "anlatsan, kimse inanmaz!" deriz. 12 mart sonrası, pek çok insanın başından "anlatsan, kimse inanmaz" türünden olaylar geçmiştir.

uğur mumcu'nun "sakıncalı piyade" isimli kitabında şöyle bir olay anlatır; "askeri savcı, bir yazımın, içinde "sol" sözcüğü geçen bir bölümünden dolayı kahredici darbeyi vurmuştu! suç da büyüktü. bir halk türküsünü yazıda anarak, komünistlik yapılmıştı. kaçırır mıydı bunu, koskoca savcı? "soldan sağa salla bayrağı düşman üstüne ... " işte dehşetengiz yazı bu. savcı, uzun araştırmalardan sonra bu sözde komünizm propagandası olduğunu saptayıp, imzayı basmıştı.

"isa'nın güncesi" de bir 12 mart dönemi romanı olmasına rağmen bir türkiye gerçeği romanı. yaşamın her alanı aynı zamanda bir sorgulama alanı. evde, otobüste, işte, meyhanede, yolda bu sorgulamalar devam ediyor. aynı zamanda bu sorgulayanlar dünyadan, kültürden, edebiyattan, sinemadan kopuk insanlardan oluşuyor. yazar sorgulayanların cehaletini yüzümüze vuruyor...

"isa bacanağının evine geldiği bir akşam karşılaştıklarına şaşırır. eve gelen sivil polis bacanağına, "siz tanıyormuşsunuz, burda solnes adında bir yabancı varmış, kendisini görmek istiyorum dediklerini öğrenen isa, işçinin kendisini ihbar ettiğini anlar. ibsen'in yapı ustası solnes'i gizlice yurdumuza girmiştir.

tabi bunu okuyunca bir şehir efsanesi gibi anlatılan şu olay geldi aklıma; "polis bir gün arama yapmak üzere bir eve girer. duvarda duran karl marx portresine bakıp, "kimdir bu?" sorusuna, "rahmetli dedem" cevabını alır. öfkeyle bağırır polis: dedenin nur yüzüne bak! hiç mi utanman yok komünistlik, anarşistlik yapıyorsun birde!" absürt bir roman mı dedim. hayır duyduğumuzu gördüğümüzü karşılaştırırsak bugün de dahil hepsi aynıyla vaki...

şebnem balaban,

melih cevdet anday absürt tiyatroya benzeyen bu romanında, toplumsal baskıyı ve yapmacık ilişkileri anlatmış. ismi bile olmayan kendi iradesi dışında, başkaları tarafından otoriter bir şekilde yönetilmeye razı güçsüz karakter olarak anlatılmış. herkesi memnun etmek istesede hep suçlu muamelesi gören isa yinede

yalnızlık çekiyor.saçma denen herşey onu suçlu yaparken,sürekli gözetlenmekte olmasını kabul edip ses çıkarmıyor.romandaki yağmur metaforu sanki onun duygularının dışı vurumu gibi.sonunda kendide suçluluğu kabul edip hapisane gibi olan iş yerine kendine yatak attırması yalnızlığını kabul etmesi oluyor.

ayşen mert,

m.cevdet anday'ın okuduğum ikinci kitabı, geçen yaz da yağmurlu bir sokak / arif damar ile birlikte yazdığı kitabı okumuştum, bildiğim iki de tiyatro oyunu var, mikadonun çöpleri ve yarın başka koruda , genel olarak izlemesi, okuması kolay bir yazar değil 😊 aslında okunuyor da anlaması kolay değil. önceden adını bilmediğimiz sonradan isa diye kayıtlara geçen kahramanımız; yaşamı mekan ve zamanda yer kaplamanın gereğini yerine getirmek üzere planlı, yönetilen, işde, evde, meyhanede ... itaat eden birey. roman bir sistem eleştirisi, bürokrasinin büründüğü çıkmazda bir meseleyi sonuçlandırmanın mümkün olmadığını, hiyerarşik düzenin kat kat engel ve mücadele eden kişiyi suç, ceza ve sorgulama ile yıpratma olduğu açık ve net. baldız, bacanak, karı koca ilişkileri, devamlılık arz eden sevgili... bunlar ile de ilişkilerdeki tıkanma ve sürer ise şartları nelerdir, görüyoruz, isa hem mucizevi şekilde doğan, hem de ölümden sonra bir daha doğan, yaşamı boyunca karşı koymama hali sergileyen bir peygamber, kahramanınız isa'nın ismini karısı yazdığı üç mektupla koyuyor, beni unut, veda ve ölüme karar mektupları,

kitabın her satırı mesaj dolu, yağmurlu hava, kasvetli mekanlar, maske, görünüşleri ile ilgili isim takılmış insanlar, ortada ne soru nede muhatabı olmaması, 4 kağıtın 5 olarak ısrarı, bugün olan işin dünden sorgusu, aşağıya kat inilen, yanlardan aşağıya eğerek, ortadan kat çıkılan binalar, solnes ve ibsen'nin sorguya dahil edilmesi, cinsel hazın don juan havası... gibi metin içinde nedeni sorgulanacak bir çok yer var, postmodern, belli bir dönem etkilerini anlatan romanın nerelere ulaşabildiğini, bunların sonuçlarını, bireyin itaat etmekle iç huzuru bulup bulamadığını, önce topluma sonra kendine yabancılaşmanın günümüzde de çok yaygın olup, bunların ordular halinde olup da ordu gibi neden hareket etmediklerini, ast üst ilişkilerinin kırmızı çizgilerini kimin çektiğini... bir sürü şeyi sorgulaya biliriz, mühim olan sorunun hangi sorundan kaynaklanıp, cevabının tek olup olmadığı

izmir grubu

nuray demirezer kaya,

melih cevdet anday'ın şiirleri dışında herhangi bir kitabını daha önce okumamıştım. mustafa beyin bu kitabı seçmesi benim için yine değişik bir deneyim oldu. bu kitabı okumadan yaptığım araştırmalar ile birkaç kitabına daha ulaştım ilk okuduğum kitabı "gizli emir" oldu. daha sonra "zifaktan sonra" roman kitabı ve deneme niteliğinde olan bitiremesem de "aldanma ki" ve "sevişmenin güdüklüğü ve yüceliği "kitaplarından da biraz okudum.

isa'nın güncesi romanının yayınlanma tarihine bakarak okumaya başlayınca roman kafamda daha bir oturdu. çünkü bence roman bir dönemi anlatıyor. ama şifrelerle anlatıyor. bulmacayı çözmek için o dönemi bilmek gerekiyor.roman 12 mart 1971 askeri muhtırasının arkasından 12 eylül'e kadar dönem izlerini taşımakta. ayrıca ülke 1960 askeri darbesi yaşamış, işçi ve öğrenci hareketleri,gelişen sendikal faaliyetler ve devletin insan hayatına müdahaleleri ile bireyin içine düştüğü şüphe ve korku halini işleyen roman, melih cevdet anday'ın olduğu gibi aktarmak yerine, kişilerin tek tek isimleri belli olmadan, imgeler üzerinden anlatmayı seçmesi bence çok başarılı.

içine dönük ruh halinde olan, roman kahramanımız (eşinin ona taktığı isimle isa), böyle bir toplumsal ortam, onun iyice yabancılaşmasına zemin hazırlamıştır. roman kahramanımız bir tepki geliştirerek kendini korumaya almak gibi bu ortamlara umursamaz davranmayı ve tepkisiz kalmayı tercih etmiştir.. romanda görüleceği üzere üst amirinin kararı ile işini bırakıp başka bir işe başlar, bacanağının kararı ile evlenir, onun düşüncelerine göre davranır, karısının istediği şekilde davranır onun kendisine takmış olduğu isa ismine dahi ses çıkarmaz...vs.

isa'nın sosyal ortamı ve aile fertlerinden kurtulmasını sağlayan tek somut kavram içkidir. aslında isa'nın yalnızlığı ruh yalnızlığıdır. mustafa beyin gönderdiği metinler de çok ayrıntılı anlatılan bu yalnızlık şu

cümleyle çok anlamlı olmuş.”isa bu yalnızlık sonucunda kendi hayatının nesnesine dönüşür.”ve kendi hayatının kölesi olur.

köleliği evlenerek de tamamen kabul etmiştir. eşi ona .”bence evlilik bu pis dünyadan uzaklaşmak demektir.her şeyini bırakacaksın dışarıda, çırılçıplak gireceksin içeri.” demiştir. yani aslında köle olmayacaksan demeye çalıştığı niye bekar kalmadın diye bir açıklaması da vardı kitapta.

isa'nın yaşamı evde ve dışarıda tam bir sorgulamadır .bu sorgulamalara da tamamen tepkisizdir.

burada yazar bize başkaldırmayı ,aslında olaylara bu şekilde hiç tepki vermeden de ,başkaldırılacağı anlatma yolunu seçmiştir.

ve bütün boyun eğmelerine rağmen roman sonunda yanında kimsenin olmadığını gören isa işyerine giderek “yatağımı yapın” der. tam teslimiyeti kabul eder.

romanı kısaca değerlendirecek olursam politik bir roman ama içinde hiçbir zaman yer ve kişiler yok. zaten bunlar olsaydı bence bu kadar etkileyici üzerinde bu kadar konuşulmazdı.

gizli emir romanından da kısaca bahsetmek isterim çünkü bu romanla çok bağlantılı o romanda tam tersi adı ve coğrafyası belli olmayan bir şehir halkının, kimden ve nereden geleceği belli olmayan bir ‘gizli emir’ bekleyişi sürecindeki gerginliğini anlatır.isa'nın güncesi’ de ise bitmeyen bir sorgulama var. her iki romanda korkular ve bekleyişler üzerine dönemi anlatan romanlar.

sema demirsoy,

12 mart dönemine de 2021 yılına da uygun evrensel bir yapıt.yalnızlık,yabancılaşma, kuşku, güvensizlik gibi insanı kemiren negatif duyguları hissettiriyor okura.

kahramanımız bağımlı bir kişi. en başta eşine ve diğer birçok kişiye bağımlı.farkındalığı var mı? yok.otoriter bir aile ve kafkaesk bir bürokratik kurumda başına gelenleri güncesinden öğreniyor okur.

yeni işyerinde başlayan sorgulama sürecinde zaman zaman gerçek hayatta olan sacmasapan olayları da dusundurtuyor eser.

rastlantılar,saçmalıklar,insanlar birarada birbirine bağlı domino taşları gibi saçılıyor akıldan önce sinirler harekete geçerek tedirgin bir roman okuyoruz.

melih cevdet anday'in 1984 yılında yazdığı denemelerinden oluşan "sevişmenin güdükluğu ve yuceligi" eserini de hümanist metinleriyle çok başarılı buldum.

gizli emir eserinde melih cevdet anday'in "kızgınlıktan öldürme,öç almak için öldürme,san şeref için öldürme,günümüzde yerini keyif için öldürmeye bırakmıştır "tümcesi bugünlerin haberlerine de ne kadar uyuyor.

ismail karademirci,

'isa'nın güncesi' için ,gözetlenen,tahakküm altında tutulan ve sorgulanan toplumun ve bireylerin ironik bir anlatısıdır diyebiliriz.

melih cevdet anday'ı hiç okumamıştım ,tanımak için önce 'aylaklar' romanını okudum.

isa kalabalıklar arasında yalnızdır,sosyal çevresi ve ilgi alanı yoktur,sadece تنها yerleri dolaşmayı ve bira içmeyi sevmektedir.ailesi ilede bir bağı olduğunu söylemek zordur.

isa'nın karısı,baldızı ve sevgilisiyle arasında aşk veya duygusal bağ yoktur,yaşadığı sadece cinsel ilişkidir.

isa yaşadığı topluma yabancılaşmıştır.isa'nın gerçekle kurduğu ilişki problemlidir;sözlü dünya ile duygu dünyaları arasında bir birlik kuramamaktadır.15.ci sayfada'niçin saklamalı,bizi etkileyen olayın kendisi değil onu duyuşumuzdur' demektedir.

isa'nın sürekli ve derinleşen bir kuşku içinde olması ,kararlarını sürekli kendisinin değil bacanağının vermesi anlayışında yazar vesayet toplumunu da eleştirmektedir.

ıv.bölümde derin kuşkular içindeki isa'da dissosiyatif kişilik bölünmeside başlamaktadır artık:'banyoya gidip yüzümü bol soğuk su ile yıkadım.kurulanırken aynaya baktım;tanıdığım o yüz gitmişide ,sanki yerine başkasının yüzü gelmişti.'

kitabın sonlarına doğru isa otobüste sorgulanırken ,deprem olması ,otobüsün giderek daralması ve hızı düşünce genişlemesi belirtileri kuşkudan öte ,isa'da şizofrenik bir kişiliğin geliştiğini de(sanrılar, halüsinasyonlar vb.) göstermektedir.

roman 224.cü sayfada isa'nın anlamını ve yerini yitirdiğini ifade eden sözlerle bitmektedir:'yıllarca süren gezintinin bir anda bitiverdiğini anlamak ,bende önce bir boşluk duygusu uyandırdı.o ana kadar bilebilmediğim bütün duygular beni yaşama bağlayıcı idiler ,ama bu öyle değildi ,sadece anlamımı değil yerimide yitiriyorum.bilincin beş paralık değeri kalmıyordu.artık sevgilimin yeri yoktu,bacanağım ve baldızımda yoktu,karımda herhangi bir yabancıydı. benim dünyam da böcek lerin dünyası kadarb küçüktü. şimdi ov dünyadan da kovulmuş ,kendi ıssız adama düşmüştüm.'

rezan turhan,

post modern romanları okurken hep zorlanmışımdır. anlaşılın melih (melih – mesih –isa) cevdet anday hiç zorlanmamış. kısacası isa'nın yerine çok yoruludum.

mustafa bey'in gönderdiği kaynak metinlerin, romanı değerlendirmemde çok katkıları oldu(teşekkürler). sinan tepe ve halil fatih alagöz'ün yaklaşımları, bu tür romanlar ve özellikle de isa'nın güncesi için yararlanılabilecek değerli kaynaklardı.

romanın ana teması olan tahakküm, gözetim ve korku toplumu yaratma kavramları ile ilgili durum, günümüzde de dozunu arttırarak devam ediyor. "...bekleyin daha neler olacak "cümlesi buna en son örnek. bu anlamda roman güncel bir romandı. nitekim sinan tepe bu duruma " kişisel bir hikâyeden çok toplumun görüntüsüdür" diyor sa:94 yine sinan tepe'nin de belirttiği gibi toplumsal yapı ve siyasal iklime kısaca değinilmiş. aynı paragrafta foucault dan dan bir alıntı yapılarak; "...iktidar kavramı yalnızca devlet aygıtında değil toplumdaki her tür ilişkide kendini göstermektedir."sa; 95 denmektedir,

tahakküm, gözetim ve korku sonunda; yalnızlaşma ve durumu sorgulamasız kabulü, dışlanmayı getirdi. isa bunu her ne kadar bindeki son parayı vererek "umut ışığını" yakalayacağını düşündü ise de gözetim altındaydı ve dışlanmıştı.

bu arada isa, sevgilisi ile evliliğini kusursuz bir şekilde yürütecek bir akla, beceriye hatta özgürlüğe sahip iken, yaşadığı sorunlar ile ilgili bir akla, çözüme ihtiyaç duymuyordu. bunu isa adına sorguladım.

sorum, bu durumda insanların ellerinde yalnızca ilkel özellikleri mi kalıyor?

feride cihan göktan,

kitap akıcı bir dil vd merak uyandırıcı bir teknikle yazılmış..teknik diyorum çünkü bence yazar bunu özellikle ve bilerek yapmış..romanın başlangıcından beri "hep biraz sonra anlatacağım veya biraz sonra açıklayacağım" gibi cümleler ile merak uyandırıyor.. kolayca okunurken bir yandan da ne kadar saçma diye düşündüğünüz halde elinizden bırakamıyorsunuz..arkadaşlardan bazılarının yorumlarında kitabi bir dönem kitabi olarak tanımadıklarını gördüm..bence değil bu içinde bulunduğumuz bazen az çok kendimizde dahil olduğu saçmalıklara ait bir anlatı ...tartışılacak çok şey var ama signali bilgisayara indirdiğim halde simdi bulamadığım için telefonda yazıyorum ve çok zor oluyor ...biraz sonra becerebilirim yine yazacağım..sevgilerimle

bence kimse "keyif " için öldürmez. gizli emir'i okudum ama burada kast ettiği bizim bildiğimiz "keyif" ise bu olamaz bence.. melih cevdet anday'ın yarattığı tiplerde ki bu kitapta da öyle hiçbir duygusal değişikliği olmayan sadece içgüdüleri ile hareket eden ve bu nedenle uyumsuz insanlar. tabii ki burada uyumu konuşmak gerekiyor. uyum yani "toplumsal uyum" ne demektir? ahlak nedir? belki bunları tartışmak gerekiyor.. günümüzde öldürme eyleminin çoğalması kanunların yetersizliği ve cezaların hafifletici olması ve ayrıca insanların çok çaresiz bırakılmasıdır. bu çok farklı bir konu..

figen uyguner,

kitabı okumaya başladığımda yansıttığı baskı atmosferi nedeniyle tarihine baktım ve 1974 yılında basıldığını gördüm. dolayısıyla kitabı 12 mart dönemiyle ilişkilendirdim. toplumsal değişimin hem bireyler hem de

toplum üzerindeki etkisini yazar farklı bir roman diliyle anlatmayı denemiş. pek çoğumuz gibi bana da kafka'nın dava'sını çağrıştırdı.

gözetlenme, sorgular, toplumun her alanından yansıyan iktidarın yüzü (evde, işte, meyhanede..) 'aslında adı isa olmayan' karakterimizin hayatın içinde giderek silikleşmesine ve kendi dışında bir şeye dönüşmesine neden olur.

anlatımı pek akıcı bulmasam da, romanın atmosferinin çok iyi kurulduğunu düşünüyorum. yeraltındaki mekanlar, üst katlarda olsa da dışarıyı görmeyen odalar, duvara açılan asansörler, daralan otobüsler, sürekli yağın yağmur 'adı aslında isa olmayan' karakterin giderek sıkışan yaşamının boğuculuğunu (kendisi hissetmese de) bize hissettiriyordu.

romandaki kadın karakterler, bir çok romanda olduğu gibi toplumsal normlara uygun olarak kurgulanmıştı. 'adı isa olmayan karakterin', sevgilisi, karısı, baldızı (üçüyle de yatıyordu) ve apoletli de olsa asansörde yalnız kaldığında kalçalarını ellediği kadın. sanki karakterin cinsel yanları olmasa kadınlar kurguda hiç olmayacaktı.

yaşadığımız ülke açısından baktığımızda bu roman ve romandaki karakterler bize hiç yabancı değil. kasada bulunan kağıtların soruşturulması yaşadığımız ülkede olağanüstü durmuyor. bir dönem bot giydiği için gözaltına alınanlar, doğum yeri tunceli olduğu için karakola götürülenler, eve aldı diye oğluna yataklıktan ceza alan anneler... daha nicelerini gördük ne yazık ki. hayat bazen kurgudan daha inanılmaz oluyor.

emel kadör,

kitabın arka kapağında da vurgulandığı gibi melih cevdet anday isa'nın güncesi romanında; kuşkunun tutsak aldığı, dar sınırlar içinde yaşayan bireyin kendine ve çevresine yabancılaşmasını anlatıyor.

adı bilinmeyen bir taşra beldesinden yaşamını düzene koymak üzere, askerliğini bitirdikten sonra, az bir para ile adı belirtilmeyen nispeten büyük kente gelen ticaret okulu mezunu kahramanımız, girdiği bir sınavı kazanarak geldiğinin haftasında gaz sobaları yapan bir işletmede mutemet olarak işe başlar. işine yakın bir ev tutar. evi ile işi arasında, tekdüze bir yaşamı şikayet etmeden sürdürür. oyuna, içkiye de gider ama hiçbir şeyin tutkunu olmaz. rastladığı bir arkadaşının "evlenmelisin" sözü üzerine hemen onun baldızı ile evlenir. yaşamı böylece tamamlanmıştır.

kendine sunulanlar, yaşadıkları hep öyle olması gerektiği içindir. doğaldır. doğal olmayanların üzerinde de pek fazla düşünmez. ne luzumu vardır fazla irdelemenin... yükselme tutkusu taşımaz. düzenli çalışmak, işi asmamak, ciddi olmak, çalışma arkadaşlarına saygılı davranmak onun için mululuk değilse de erinç içinde yaşamasına yetmektedir. kimsenin rahatını kaçırmamakta, çıkarına dokunmamaktadır. zararsız bir adamdır o. bu özellikleri nedeniyle, işten ayrılan eski şefi, ithal ambarları ve uluslararası elektronik birliği kurumu'na onun da atanmasını sağlar.

evliliğinde olduğu gibi iş değiştirmesinde de kararı kendisi değil; ilkinde - her akşam evine gitmeden mutlaka uğrayıp günün adeta raporunu sunduğu - bacanağı; ikincisinde ise eski şefi vermiştir. adımı bile evlendikten sonra eşi koymuştur isa diye!...her şeyi olduğu gibi bu durumu da itirazsız kabullenir ve kendinden böyle söz etmeye başlar.

yeni iş yerinde dördüncü kattaki odasında bir masa, bir askı bir de çelik kasadan başka eşya yoktur. kimselere rastlamadığı ıssız koridorlardan geçip bir telefonun bile olmadığı boş masasının başında çalışır ama hiçbir şey yapmaz aslında. bekler, bir iş verileceğini. üstleri nasılsa onu fark edecklerdir. öğle paydoslarında karısının hazırladığı hep aynı yemekleri yiyen isa'nın rahatı o "uğursuz" kasayı açmasıyla değişecektir. boş olan kasada bulduğu yabancı dilde yazılmış dört kağıdı üstlerine bildirdiği anda kafka'nın dava'sını anımsatan uzun sorgulama süreçleri de başlar. pandora'nın kutusu açılmıştır sanki. direk ve çapraz sorgular, sadece "sorgulananların" bindirildiği otobüslerle bir yerlere taşınmalar, sürekli izlenmeler vardır yaşamında artık. o kağıtları okumadım dese de inandıramaz kendini. yabancı dil bilmediğini kanıtlaması ya da suçunu itiraf etmesi beklenmektedir!

işi artık sorgulanma olmuştur. saçma bir sorgu hikayesi ile suçu düşünmeye başlar isa. öyle ya "suç insansız olamayacağına göre suçlunun da sanığın da suçtan önce bulunması gerekir; insan bulunduktan, ele geçtikten sonra ise suç nasıl olsa gelir yakalar onu" diye düşünür. bu düşünce ile ne olduğunu bir türlü anlayamadığı suçuna, sorgulamaya alışır. sus ve kabul et. sus ve dayan." isa " gibi.

melih cevdet anday, modern toplumda sıkışmış insanın, sisteme ters düştüğü anda toplumda yalnızlaşmasını, giderek hem kendine hem de çevresine yabancılaşmasını, benliğini yitirmesini, "saçma"yı odağa yerleştirerek anlatıyor. daha ilk sayfalarda kafka'yı çağırıştırırdı roman bana. bitirdikten sonra, eser üzerine yazılmış bir incelemede yazarın da kafka'dan etkilendiğini okudum.

12 mart sonrasında 1974 yılında yayımlanmış isa'nın güncesi. o karabasan günlerde yaşananlara bir gönderme denebilir. bu gönderme yalnızca o günlere de değil bana göre. bireyin varoluş sürecini baskılayan, onu serseme çeviren koşullara hapseden, soran-sorgulayanın başına hep bir şeyler gelir anlayışını bilinçaltlarına yerleştiren, adı bilinmeyen yerlerdeki sistemde debelenen insanların öğrenilmiş çaresizliğine de aynı zamanda.

ibsen'in yapı ustası solnes'ine de bir selam yolluyor melih cevdet; kahramanımızın rastladığı bir işçiye "senin adın solnes mi?" diye sordurarak. bu da günler süren sorgulamalarda, başka tuhaf öykülerin kurgulandığı suçlamalarla önüne getiriliyor.

tekrarlarla, sürekli yağın yağmurla, çıkılıp inilen merdivenlerle, tekdüzeliği, değişmezliği imliyor yazar. edilgenlik içinde yaşayan bireyin, kabul ettiği sürece bulunduğu durumdan kurtulmasının olanaksızlığını da. hayır diyebilme cesaretinde saklı özgürlüğümüz. kabullerle, uzlaşmalarla elde edilemeyecek duruma getirilen özgürlüğümüz.

öge çaldıran,

"distopik bir yuvarlanma " bana kalırsa bu roman, yerçekiminin merkezkaç kuvvetiyle çatışmasıyla küçülen soğuyan daralan bir dünya (sh205) sona yaklaşıldığında ,okuyucuda uyanan sıkışmışlık duygusunu ,tanımlıyor şair duyarlılığıyla adeta yazar.

köle ruhlu ,katlanan(sf188 benimkisi yaşama katlanmak olmuştur) ,uyumsuzluklar içinde uyum bulan,uyumlu,uyuyan,sevişen, çalışan,itirazsız,kabullenen,

"olayları olduğu gibi görürüm, rastlantısal ve amaçsız "(sh11) yine aynı sayfada" zararsız bir adamım çalıştığım yerde küçük bir vıdayım,makinenin tümünü bilemem "diyen bir adam adına isa denen.

gün bir görevdir ona göre ,yaşanan herşey bir gün belki birkaç günde olup biterken kuşkulananmak yargılanmak kaçamamak, bir tek kadın (sf145)birtek ölüm (sf146) birtek sorgucu(tanrı belki ve isleyen çarklar) ve bir yaşam ...bitiveren bir gezinti sanki anlamı ve yeri olmayan ,mekânla bağı kopmuş teslim alınmış teslim olunmuş bir yaşam. otoriteye inanan insanın özgürlüğü aklından bile geçirmesi olası değildir. donuk, düzenin temsilcisi ve koruyucusu silik kişilikler ruhsuz mekânlar, gerçek olan taş yaprak ve sözcükler....

nuray turhan,

gizli emir'de asayışı yerleştirme olağanüstü teşkilatı'nın keyfi tutum ve baskılarından bunalan herkesin gizli emri beklediği günlerde bütün umutlar bu gelecek olan emre bağlanmış. bu yüzden ilişkiler,görevler,ödevler,düşler ve tasarıların yerini sadece beklemek almış. bana göre yazar gizli emrin beklemekle ele geçirilecek bir şey olmadığını anlatmak istemiş.

isanın güncesinde ise yeni atandığı işinde ki odasında celik kasa'nın içinde bulduğu kağıtlar yüzünden sorguya çekilen isa'nın hikayesi soyutlama yapılarak çok güzel anlatılmış. otoriteye boyun eğmemek,farklı olmak ve farklı düşünmek yüzünden sürekli baskıya maruz kalmak, anlaşılammamak ve yalnızlaşmak günümüz insanının da sorunu diye düşünüyorum. o yüzden her iki kitapta bana ciddi bir sistem eleştirisi yapıldığını düşündürdü.

nilhan tuncer,

1974 yılında yayımlanan isa'nın güncesi, belirsiz bir zaman ve mekanda geçer. karakterlerin isimsiz olması , roman kahramanının "kuşyüzlü, ademelması " gibi özel lakaplarla kişileri adlandırması romandaki belirsizliği pekiştirmektedir. romanın baş karakteri kendince bir düzen içinde yaşar.

kitapları, kesip ayırdığı şiir dizelerinden oluşan dosyası, biriktirdiği yaprakları ve topladığı taşları hayatına anlam katan ayrıntılardır. toplum ve ailesi tarafından kabul görmemiş karakterimiz kendine bile

yabancılaşmıştır. karısının ona "isa" diyerek seslenmesinden sonraki günlerde isa olmaya başlamakta hatta kabullenmekte mahzur görmez. romanda ilerleyen olaylar bize özellikle gözetlenmeler ve yinelenen sorgulamalar ile her bakımdan kafkaesk bir havayı hatırlatır.

kahramanımızın saçma sorular karşısındaki anlam arayışı, sorgulamaların ardı ardına devamı ve gelişen olaylar okura da "çıkış yok mu" dedirtir nerdeyse. biliriz ki kafka'nın dava romanında ki josef k. gibi otoritenin olduğu yerlerde sorgulanma ve gözetlenme her zaman vardır. otorite her zaman, toplumu oluşturan bireyleri potansiyel tehdit olarak görme anlayışından vazgeçemez. kahramanımız her şeye rağmen kayıtsızlık halini sürdürmüş ve kendini olayların akışına bırakmayı tercih etmiştir.

melih cevdet anday, 1971 muhtırası zamanındaki kaotik ortamı şair ve felsefeci olarak imgelerle anlatmayı tercih ederek edebiyatımıza farklı bir roman bırakmıştır. dava romanından alışık olunan havadan dolayı kolay okudum ancak değerlendirmekte zorlandım . aslında dönem dönem insanlığın hep benzer süreçlerden geçmekte olduğunu hatırlatması açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

mustafa sütlaş,

melih cevdet anday benim için "garip" hareketi ile şairliği bilinir hâle gelen bir ozan... "içerdekiler" oyunu ile de bir oyun yazarı olarak ilgi alanımda oldu. dahası gençliğimde her düşüncesine katılmasam da, yıllarca okuduğum cumhuriyet gazetesi'ndeki köşesindeki yazılarını okuduğum usta bir deneme yazarıydı. sonrasında onun "gizli emir" adlı 1971 dönemini anlattığı romanını duymuş, okumasam da ona dair bazı yazılardan nasıl bir roman olduğuna dair bilgilenmiştim. aslında "isa'nın güncesi"nin ardından sıraya koyduğum yapıtlardan birisi. henüz yetişmese de bu kitabı diğer gruplarda tartıştığımız sırada okumayı planlıyorum.

şairlerini yeniden bu yıl zoom'da yaptığımız "gün batımı şiir akşamları" sırasında yeniden okumuştum. o sırada ona dair yazılanlardan yola çıkarak yeni bir araştırma yaptığımda, sevgili tahsin yücel'in "peygamberin son beş günü" romanı gündemimizdeydi ve bir başka peygamber olarak "isa"nın adı dolayımında "isa'nın güncesi"nin neden söz ettiğini merak edip araştırınca bu romanda serencamı anlatılan karakterin, son dönemde okuduğumuz ve konuştuğumuz pek çok romanla koşutlukları olan bir "tip" olduğunu fark ettim. dahası romana dair dile getirilen "kafkaesk" ve "distopik" boyutun, içinde bulunduğumuz "covid pandemisi" koşullarında okumaya ve tartışmaya değer bir konu olacağını düşündüm. böylelikle anday'ın romancılığı üzerinde durmuş ve onu bir de roman yazarı yanı sıra anlamış olacaktık.

dolayısıyla söz ettiğim gibi ben de bu romanı bu dönemde ve sizlerle eş zamanlı olarak okudum. birden çok kitap okuma alışkanlığım yüzünden bir rastlantı sonucu sevgili suzan samancı'nın okuyunca çok beğendiğim "korkunun ırmağında" romanıyla eş zamanlı olarak okudum.

doğrusu koşutluk inanılmazdı. o yüzden önce ona dair değerlendirmemi paylaşarak "isa'nın güncesi"ne dair düşüncelerimi belirteceğim.

"daha önce hiç tanımadığım, 'anlatan kadınlar' sitesiyle ilgili çalışmalarım sırasında keşfettiğim isimlerden birisi olan, ilginç bir yazarın ilginç bir romanıdır 'korkunun ırmağı'nda.

melih cevdet anday'ın 'isa'nın güncesi'ne koşut pek çok yanı var bu romanın. anday'ın taa 1974'te anlattığı distopik dünyayı, o tarihten tam otuz yıl sonra bu kez memleketin belli bir bölgesinde, herkesin gözü önünde yaşanan güncel bir gerçeklikten yola çıkarak anlatıyor. romanda üniversite öğrencisi bir genç kız romanın asıl karakteri. birisini daha sonra kaybedeceği dört okul arkadaşıyla birlikte belirli bir zaman diliminde başlarından geçenleri çok farklı bir atmosfer yaratarak anlatıyor. olayların yaşandığı yerde, anday'ın anlattığı "distopya" doğrudan devletin görevlileri tarafından oluşturuluyor. bu görevliler sürekli leblebi yiyip, sakız çiğneyen, ellerindeki keleşlerle herkese rahatsızlık veren 'koca ayaklar'dır. sokakta ve gelişigüzel seçerek girdikleri evlerde her istediklerini yapabilmekte, kimse onlara karşı koyamamakta ve o şiddet ortamı her an fiilen ve yeniden yaratılmaktadır. buna artık 'distopya' demek olanaksız. çünkü yaşanan bir gerçekliktir ve çok somut ayrıntıları ile çocuk, büyük, genç yaşlı herkes tarafından yaşanmaktadır. somut bir coğrafik bölge, anımsanan olaylar dizisi, mekân ve kişi adları verilmese de buranın neresi ve olan bitenin ne olduğu çok açıktır.

ama iki yapıt arasında çok büyük ve önemli bir fark vardır: romanın asıl karakterlerinden bazıları en azından bireysel olarak böyle bir dünyadan çıkabilmektedirler ve yani bir çıkış yolu gösterilmektedir. hem de bu çıkış kimseye 'biat' etmeden gerçekleşmektedir.

bu 'mümkünlük hâli' kuşkusuz çok tehlikeli olsa da, yine de distopik durumda yaşanan tehlikeye göre yeğlenebilir bir seçenektir. üstelik bu çıkış insanı da var edebilen, dahası 'eylemsiz bekleme' ya da 'bir tür teslimiyet'i değil, bir 'eylem'i önermesi bakımından da daha rahatlatıcı ve ufuk açıcıdır. "

"isa'nın güncesi" kafkavari, alışıldık sözlerle vurgularsak "kafkaesk" bir roman. tıpkı kafka'nın "dava"sının bir yerel örneği gibi. aynı zamanda "distopik" boyutları olan bir roman da.

romanın gerçekliğinin kaynağı ya da çıkış noktası erişebildiğim kimi bilgilere göre doğrudan m. cevdet anday'ın kişisel yaşamındaki kimi önemli olaylardan yola çıkılarak dile getirilmiş.

ama bu olayların belirli bir dönemde "o kadar da olmaz" denilecek bir "saçma"lığı (absürtlüğü) ortaya çıkaracak şekilde yaşanması, bunun "bu durum olsa olsa ancak bir distopyada olabilir" düşüncesinden yola çıkılarak bir "distopik roman" olduğu zannına bizi götürüyor.

zamani ve yeri belirtilmeyen bir yerde, karısı öyle dediği için adının "isa" olduğunu zımnen kabul eden kahramanın dört günlük bir zaman içinde yaşadıkları, büyük bir merak ve akıcılıkla, dahası ironik bir şekilde anlatımıyla roman kurgulanmış.

dediğim gibi roman biçim olarak bir modern anlatı. kafka'nın "dava"sının yinelendiğini iddia ettirecek kimi benzerlikler olsa da modern çağda yaşamını sürdüren bir insanın iç ve dış çelişkileri, çatışmaları, açmazları, kendisi dahil dünyaya ve çevresine yabancılaşması ve yaşadığı çaresizlik nedeniyle bir teslimiyeti kabul etmesi, ama daha kabul ettiği anda, bu teslimiyeti aslında yaşamda varolabilmenin bir olanağı olarak da gördüğü ve seçimini bu nedenle yaptığı çok etkileyici biçimde sunulmuş.

başkalarının "isa'sı" aslında içinde yaşadığı dönemin neden öyle olduğunun da bir açıklayıcısı gibi düşünülmüş ve öyle çizilmiş. olayların geçtiği düzlem ise , bir devlet yapısına benzer bir düzen içinde kurgulanmış. tekdüze ve yinelemelerle yaşadığı bir yaşamı var bu başkalarının "isa'sının. şimdiye ve yarına dair bir beklentiye sahip olmayan, hep aynı şeyleri aynı biçimde ve nedensiz olarak yapan, hep birbirini yineleyen, neden öyle yaptığını bilmeyen bir "isa" bu. bir akışa uygun davranıyor. aradaki küçük kıvrımlar dışında akışa müdahale edecek bir gücü ve konumu yok. dahası bunu yapmayı da istemiyor, bu isteksizliğini de kendisinin sahip olmadığı olanaksızlıklara, ya da öngöremediği için yapamadığı şeylere bağlıyor. onun için yaşamdaki hemen hiç bir şeyin anlam ve önemi yok. tek bir derdi var, yaşamını sürdürmek ve ona rahat gelen rutinin bozulmaması. bu rutinin kendi lehine olmak kaydıyla bir şekilde büyük ölçülerle değil yavaş da olsa değişimi ona bir gelişimi göstermesi bakımından yeğlediği bir durum. bu yeğleme aynı zamanda düzenin sürmesinin de gerekçesi. dahası bu "edilgenlik" hâli onun yaşamının şekillendiren kişilere yönelik tepkisizliği ile de sürüyor. adeta bir bitki ya da ot gibi belirli gereksinimleri karşılandığı sürece, yaşam alanında bir etkinliği ve belirleyiciliği söz konusu değil.

roman bir ön bilginin ardından romandaki olaylar 'isa'nın önceden çalıştığı yerdeki bir "üst"ünün onu başka bir yere götürmesiyle başlar.

isa'nın çalıştığı ilk yerin adı "gaz sobaları ortaklığı"dır.

burası belli ki somut bir gereksinime yanıt veren bir üretici kurum, belki de bir fabrikadır.

buradaki "soba" metaforu üzerinde düşününce aklıma gelenler şunlar:

soba hava soğuduğunda insanı ısıtan, yaşamsal bir araçtır. bunun "gaz"la çalışıyor olması da gelişen teknolojiye ve moderniteye uygunluğunu imlemektedir bana göre. dahası bu kurumda bir toplumsal boyut da alttan alta sezilmektedir. tıpkı bu ülkenin geçmişindeki "kit"ler gibi bir yapı izlenimini vermektedir. çünkü bu kurumda bütün topluma yönelik bir faaliyet sürdürülmektedir. ve ondan yararlananların birbirlerine benzerliği, eşitliği, hatta ortaklığı akla gelmektedir. çünkü ister gerçek anlamda doğal gaz ya da havagazı olsun, isterse eskiden kullandığımız "gazyağı" adı verilen petrol türevini yakıyor olsun gaz sobası toplumun geniş kesimlerine yönelik bir araç olması bakımından da "herkes"e yönelik bir üretim alanıdır. ötekilerin isa'sı burada bitirdiği ticaret okulunda edindiği muhasebecilik görevini yapmaktadır.

oradan "terfian" götürüldüğü "ithal ambarları ve uluslararası elektronik birliği kurumu" ise bence bambaşka bir kurumdur. bu kuruma dair algım da şöyledir:

öncelikle büyük bir kurum olduğu algısı uyandıracak bir mekân tanımı yapılmaktadır. ikinci özelliği burasının "dışarı"yla, "yurt dışı"yla bağlantılı bir yapı olduğu düşüncesi uyandırılmaktadır. başka bir deyişle "yerli" bir yapı değildir sanki. "ithal edilen" eşyaların depolandığı bir ambarların üst kurumudur. bunun da ötesinde "uluslararası elektronik birliği" de aynı çatı altındadır. ancak bunun bir tür hizmet birimi mi yoksa üretici bir kurum mu olduğu belirsizdir. sadece çok daha büyük ve karmaşık bir yapı olduğu anlatılmaktadır. bu durum söz konusu kurumun merkezinin de başka bir yerde olma ihtimâlini akla getirmektedir.

içine girdiği ilk andan itibaren oraya dair anlatılanlar bu kurumun bir distopik bir yapı olduğu algısını da uyandırmaktadır. kuruma geldiği andan itibaren karşılaştıkları ise belirgin "eksiklik"leri (deformiteleri-bozuklukları) olan bazı kişilerin orada bulunduğu ve orada bir tür askeri düzenin sürdürülmesidir.

göreve başladığı anda ona belirgin bir iş verilmemesi ve bu durumu kimsenin dert etmemesi de bir başka ilginç ve yadırgatıcı bir durumdur.

bu kurum ve mekânla ilişkisi romanın devamında sanki ise iplik bir yumağının yerde yuvarlanarak sarılı ipin kendiliğinden boşalması gibi adeta kaşımılmaz biçimde cereyan eder: isa'ya verilen odada bulunan bir kasanın içinde ne olduğuna dair merakın tetiklemesiyle başlayan sorgulama aynı odada başına gelecekleri beklemek üzere yerleşme noktasına kadar giden bir süreci gündeme getirecek. bu sırada sevdiği ve kendisinden çok şey öğrendiği, dahası borçlu hissettiği önce arkadaşı, sonra da onun "emri" doğrultusunda eşinin kardeşiyle evlenerek bacanağı olan kişi, aslında yenge sayabileceği ama bir anda önce "baldız" sonra da kaçamak yaptığı "ikinci sevgili" olan kadınla, artık eşi olan ama hiç sevmeyen karısı ve onu tanımadan çok öncesinde başlayan bir ilişkinin tarafı olan bir ayağı sakat terzi kadından oluşan yaşamı tüm bunların başından geçen bu sorgulama sürecinde yitirdiği, kaybettiği, yabancılaştığı insanlar olarak onu bir dünyadan başka bir dünyaya savuracaktır.

bu temel kişilere iş yerinde onu sorgulayanlar dışında kalan üç farklı grubu da eklemek gerekir: bunlardan birisi, bacanağın evinde yeraltına doğru 'çıkma kat' yapımında çalışan işçinin ihbarıyla açılan soruşturmayı yürütenler, terzi sevgilinin evinde karşılaştığı ve onun inanç konusunda kurduğu bir cümleden sonra onun dini itikadını sorguya çeken ikinci bir ekibin bireyleri ve bu sorgulama sırasında duraklarda bekleyen yüzlerce binlerce kişiden oluşan bir insan topluluğu.

bu kişi ve kesimlerin konum ve özellikleri eğer romanın evreni bir ülke olarak düşünülürse böyle bir ülkede bulunan kimi tipleri imleyebilir. örneğin "bacanak/arkadaş/boynuzlanan koca" bir tür aydın, iş yerinde çalışan kişiler değişik görevlerle yükümlü her kademedeki devlet yöneticileri, askerler ve hukuki kurumların temsilcileridir.

bunların hepsi de belirli bir bakış açısıyla (aslında isa'nın bakış açısına çok benzeyen) donatılmış yığınların desteğiyle ne kadar saçma olursa olsun kendilerinden beklenen görevlerini yerine getirmektedirler.

yazarın bize anlatmak istediği dünya ve ortam aslında benzerlerini şimdilerde daha yoğun yaşadığımız ama yaşamlarını isa gibi sürdüren ve onun gibi davranan insanların olduğu toplumların hemen tümünde görülecek olaylardır. dolayısıyla distopya başkaları tarafından değil, aslında distopyanın mağdur ettiği düşünülebilir insanlar tarafından ve onların birbirine benzer, düşünmeden yaptıkları davranışlar ve gündelik yaşam içinde sorgulanmadan sürdürülen kimi edimlerin sonucu olarak gündeme gelmektedir.

aslında anlatılan soruşturma çerçevesinde, isa'nın bakış açısıyla bakıldığında bu durumdan çıkış ve kurtuluş neredeyse mümkün değildir. ancak yazat çok az olan umut kırıntısını olaya başka bir düzlemde bakarak ortaya koymakta ve isa'nın her şeye karşın yaşamını sürdürmesini ve duruma uyma becerisini göstermesini bir umut olabileceğini sezdirmektedir.

anlatım özellikleri

postmodern bir dünyada yaşananları kafkaesk ve çok iyi düşünülmüş ayrıntılarla anlatması bakımından romanı hem yazıldığı zaman itibariyle hem de şimdiden bu hikâyeye baktığımda önemli buluyorum. uzun uzun betimlemeler olmaksızın doğrudan olan biteni, duygu ve düşünceyi ve atmosferi anlatmaya yönelik çabası nedeniyle de dikkât çekiyor.

romanın bir tür günce formunda yazılmış olması bir yandan okumayı kolaylaştırırken bir yandan da anlatılanların gerçekliğine dair bir duygu yaratmaktadır.

isa'nın yaşamının ayrıntıları ve gündelik tutumları da pekçok yaşamsal konuyu okura düşündürmeyi ve tartışmayı gündeme getirmektedir. özellikle aile ve bireylerin cinselliği ile, toplumsal sosyal yaşamda en önemli gereksinimlerden birisi olan toplumsal-sosyal ilişkilere dair çeşitli ayrıntılar bir topluluğu topluluk yapan unsurların neler olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

bu bağlamda özellikle kadın erkek birlikteliği, cinselliğin doğallığı ve ona dair ileri sürülen yaklaşımlar, inanç konusu, eğitim, bilgilenme süreçleri ve düzeyleri vb. anlatılan konunun çeşitlendirilmesi bakımından okuru içine alan unsurlar olarak düşünülmüş boyutlardır.

sonuç olarak isa'nın güncesi, hem roman yazımına dair düşünceleri gelişimesi, hem de anlatı türleri arasından önemli bir örnek olması bakımından onu seçmekle aslında doğru bir iş yaptığım düşüncesini bende uyandırdı. okuduğunuz için teşekkür edeyorum.